

OKTROISANI USTAV

USTAV KRALJEVINE SRBIJE

1901. godina

Sadržaj

1 I. Oblik vladavine, državna vera i državna oblast

2 II. Kralj

3 III. Ustavna prava srpskih građana

4 IV. Narodno Predstavništvo

4.1 A. Opšte odredbe

4.2 B. Narodna Skupština

4.3 V. Senat

5 V. Ministri

6 VI. Državni Savet

7 VII. Sudska vlast

8 VIII. Državne finansije

9 IX. Glavna Kontrola

10 X. Opštine

11 XI. Veroispovedi

12 XII. Dobrotvorni zavodi

13 XIII. Vojska

14 XIV. Zaključak

15 Vidi još

16 Izvori

I.

Oblik vladavine, državna vera i državna oblast

Član 1.

Kraljevina je Srbija nasledna ustavna monarhija sa Narodnim Predstavništvom.

Član 2.

Grb je Kraljevine Srbije dvoglavi beli orao na crvenom štitu s krunom kraljevskom. Vrh obe glave orlove stoji kruna kraljevska, a ispod svake kandže po jedan krinov cvet. Na prsima mu je grb Kneževine Srbije: beo krst na crvenom štitu, sa jednim ognjilom u svakom uglu krsta.

Narodna je zastava trobojna s crvenom bojom ozgo, plavom u sredini, a belom ozdo.

Član 3.

Državna je vera u Srbiji Istočna Pravoslavna.

Pravoslavna Crkva Kraljevine, po dogmatima jednaka sa Istočnom Vaseljenskom Crkvom, nezavisna je i avtokefalna.

Član 4.

Državna oblast Kraljevine niti se može otuđiti, vi razdvojiti. Bez pristanka Narodnog Predstavništva ona se ne može ni smanjiti, niti se delovi njeni mogu razmenjivati.

II.

Kralj

Član 5.

Kralj je poglavar Države. On ima sva prava državne vlasti, koju vrši po odredbama ovoga Ustava.

Kraljeva je ličnost neprikosnovena.

Član 6.

U Srbiji vlada Kralj Aleksandar I, iz Dinastije Obrenovića V. Sva prava kraljevska, po više puta ponovljenim odlukama narodnim, nasledna su u Njegovoj Dinastiji.

Presto Srbije nasleđuje se u potomstvu Kralja Aleksandra ovim redom: Muško potomstvo iz zakonitog braka po redu prvorođenja.

Ako Kralj ne ostavi za sobom muškog potomstva, nasledstvo prelazi na pobočnu liniju, a ako nijednog od muških potomaka u Domu Obrenovića ne bi bilo, nasledstvo prelazi na njegovo neposredno žensko potomstvo, opet iz zakonitog braka.

Naročiti zakon o Nasledstvu Prestola propisaće bliže odredbe o tome.

Član 7.

Kralj i Njegova deca moraju biti vere istočne pravoslavne.

Član 8.

Kralj je starešina Doma Kraljevskog. Uređenje Doma Kraljevskog propisaće Kralj naročitim statutom, koji će saopštiti Narodnom Predstavništvu.

Član 9.

Kralj ne može biti poglavar drugoj kojoj državi, bez prethodnog pristanka Narodnog Predstavništva.

Član 10.

Kralj ima izvršnu vlast.

On postavlja i razrešava ministre.

On potvrđuje i proglašava zakone.

Član 11.

Kralj je neodgovoran.

Svaki akt Kraljev o poslovima državnim mora nositi premapotpis nadležnog ministra, koji tim samim postaje za nj odgovoran, ali ukaz o davanju ordena i drugih državnih odličija može prema potpisati i kancelar Kraljevih ordena.

Član 12.

Kralj je vrhovni zapovednik vojske.

On daje vojne činove po zakonu.

Član 13.

Kralj predstavlja i zastupa zemlju u odnosima sa stranim državama.

On oglašava rat i zaključuje ugovore o miru, savezu i druge, i saopštava ih Narodnom Predstavništvu u koliko i kad to zemaljski interesi dopuštaju.

Ali je neizostavno potrebno prethodno odobrenje Narodnog Predstavništva kako za trgovinske tako i za sve druge ugovore, kojima bi se teretile zemaljske Finansije, ili kojima bi se menjali zemaljski zakoni, ili kojima bi se ograničavala javna ili privatna prava srpskih građana.

Član 14.

Kralj postavlja sve državne činovnike.

U Njegovo ime vrše vlast sva državna nadležstva.

On daje zakonom ustanovljene ordene i druga državna odličja.

On ima pravo kovanja novca po zakonu.

On ima pravo amnestije za političke krivice.

On ima pravo pomilovanja; ali pomilovanje ne uništava presudu u njenom građanskom delu.

Član 15.

Kralj saziva Narodno Predstavništvo u redovne ili vanredne sazive. Narodno Predstavništvo, pošto se konstituiše, predstavlja se Kralju, i to oba doma zajedno.

Kralj otvara sednice Narodnog Predstavništva ili lično, Prestonom Besedom, ili Poslanicom, ili Ukazom. Sve ove akte premapotpisuju svi ministri. Na Prestonu Besedu Narodno Predstavništvo odgovara Adresom.

Kralj ima pravo odložiti sednice Narodnog Predstavništva, ali bez pristanka Narodnog Predstavništva to se odlaganje ne može ponoviti u jednom sazivu, niti može biti duže od dva meseca.

Kralj ima pravo da raspusti Narodnu Skupštinu. Ukaz o tome premapotpisuju svi ministri. Istim se ukazom naređuju novi izbori u roku od tri meseca, i saziva Narodno Predstavništvo u roku od četiri meseca po raspustu Narodne Skupštine.

Kralj zaključuje sednice Narodnog Predstavništva ili Prestonom Besedom, ili Poslanicom, ili Ukazom, koje takođe premapotpisuju svi ministri.

Redovni saziv Narodnog Predstavništva može biti zaključen samo pošto je Narodno Predstavništvo bilo otvoreno.

Član 16.

Kralj određuje Proklamacijom ili Ukazom ko će vršiti ustavnu kraljevsku vlast i u kojim granicama, kad On pođe van zemlje.

Član 17.

Civilna lista Kraljeva određuje se zakonom. Jednom određena civilna lista ne može se povećati bez pristanka Narodnog Predstavništva, ni smanjiti bez pristanka Kraljevog.

Član 18.

Kralj i Prestolonaslednik punoletni su kad navršše osamnaestu godinu.

Član 19.

U slučaju smrti Kraljeve, Prestolonaslednik, ako je punoletan, uzima odmah kraljevsku vlast, kao ustavni Kralj, u svoje ruke, i objavljuje Proklamacijom Svoje stupanje na Presto.

On saziva tada Narodno Predstavništvo, najdalje za deseti dan posle Svoga stupanja na Presto, da pred Narodnim Predstavništvom položi Ustavom utvrđenu zakletvu.

Ako je Narodna Skupština ranije raspuštena, a nova još nije izabrana, saziva se za taj posao dotadanje Narodno Predstavništvo.

Sve ovo vredi za slučaj kad maloletni Kralj, postav punoletan, uzme kraljevsku vlast u Svoje ruke.

Član 20.

Zakletva, koju Kralj pred Narodnim Predstavništvom polaže, glasi:

»Ja (ime) zaklinjem se Svemogućim Bogom, da ću čuvati nezavisnost i celinu Kraljevine, da ću vladati po Ustavu i zakonima, da ću održati nepovređena prava narodna i da ću u svima Svojim delima i težnjama vazda imati pred očima dobro narodno. Tako Mi Gospod Bog pomogao.«

Član 21.

Ako je u vreme smrti Kraljeve Prestolonaslednik maloletan, ustavnu kraljevsku vlast vršiće do Njegovog punoletstva, u ime Njegovo, a u svojstvu Kraljevskog Namesnika, udova Kraljica. Ako nje nema, Kraljevski će Namesnik biti onaj od punoletnih muških članova Doma Kraljevskog, koji je po redu nasledstva najpreči.

U oba ova slučaja, Kraljevski će Namesnik objaviti narodu proklamacijom, da je uzeo u svoje ruke vršenje kraljevske vlasti, i u isto vreme sazvati Narodno Predstavništvo najdalje za deseti dan po smrti Kraljevoj ili od kad je dužnost namesnička prešla na njega, da pred njim položi kraljevsku zakletvu.

Odnosno saziva Narodnog Predstavništva, ako bi Narodna Skupština bila raspuštena, vredi ono što je rečeno u čl. 19. ovoga Ustava.

Član 22.

Ako u Kraljevskom Domu nema nikoga, koji bi po čl. 21. ovog Ustava mogao uzeti vršenje kraljevske vlasti, Kralj ima pravo naimenovati Namesništvo od tri lica maloletnom Prestolonasledniku. Ako On to nije učinio, kraljevsku će vlast prihvatiti Ministarski Savet, i odmah, a najdalje za deseti dan po smrti Kralja, sazvati Narodno Predstavništvo, da ono u zajedničkoj sednici pod predsedništvom Predsednika Senata, koji u tom slučaju postaje prvi Namesnik, izabere još dva Kraljevska Namesnika između zaslužnih srpskih državnika.

Ako bi zbog maloletnosti člana Kraljevskog Doma, koji bi po pravu imao biti Namesnik, Namesništvo prešlo na namesnike među zaslužnim državicima, njihovo namesništvo prestaje čim član Kraljevskog Doma postane punoletan.

Ako bi Narodna Skupština bila raspuštena, postupiće se odnosno saziva Narodnog Predstavništva po članu 19. ovog Ustava.

Kraljevsko Namesništvo, ako ga je Kralj naimenovao, polaže zakletvu pred Narodnim Predstavništvom prema čl. 21. Ustava; ako je pak Narodno Predstavništvo izabralo Namesništvo, ono polaže odmah zakletvu kraljevsku pred Narodnim Predstavništvom, koje ga je izabralo.

Član 23.

Ako Kralj ne bi po smrti ostavio potomstva, ali bi Kraljica u vreme smrti Njegove bila u blagoslovenom stanju, Kraljevsku će vlast vršiti, do Njenog porođaja, privremeno namesništvo, sastavljeno od Predsednika Senata, Predsednika Državnog Saveta i Predsednika Kasacionog Suda. Privremeno Namesništvo postupa tada prema čl. 21 Ustava.

Član 24.

Za vreme maloletstva Kraljeva ne mogu se činiti nikakve promene u Ustavu, niti se mogu ikakvi predlozi o tome uzeti u postupak.

III.

Ustavna prava srpskih građana

Član 25.

Pred zakonom su svi srpski građani jednaki.

Građanima srpskim niti se mogu davati, niti priznavati titule plemstva.

Član 26.

Svakom se srpskom građaninu ujemčava lična sloboda ovim Ustavom.

Građanin srpski ne može biti uzet na odgovor, niti pred vlast pozivan, sem u slučajima, koje je zakon predvideo, i načinom kako je zakon odredio.

Osim kad je na delu uhvaćen, srpski građanin ne može biti pritvoren niti inače lišen slobode, bez pisanog i zakonskim razlozima potkrepljenog rešenja nadležne istražne vlasti. Rešenje o pritvoru mora se saopštiti i predati licu koje se pritvara, u samom času pritvaranja, ili najdalje za 24 časa od kako je pritvoreno.

Protiv rešenja o pritvoru pritvoreni ima pravo žaliti se nadležnom prvostepenom sudu. Ako se pritvoreni za prva tri dana od kad je pritvoren ne žali sudu, istražna vlast mora četvrtog dana poslati predmet sudu i bez žalbe.

U svakom slučaju sud je dužan rešenje o pritvoru u toku od 24 časa ili osnažiti ili uništiti. To je rešenje odmah izvršno, ali i protiv njega ima pravo žalbe Kasacionom Sudu.

Organi vlasti, koji bi skrivili protiv ovih odredaba, kazniće se za nezakono lišenje slobode.

Član 27.

Nikom ne može suditi nenadležan sud.

Član 28.

Suditi se može samo onome, koji je nadležno saslušan ili pozvan zakonskim načinom da se brani.

Kazne se ustanovljavaju samo zakonom i primenjuju samo na dela, za koja je zakon u napred odredio da se tim kaznama kazne.

Član 29.

Smrtnom se kaznom može kazniti samo ubistvo s predumišljajem, ajdučija, atentat na Vladaoca ili članove Njegova Doma, i slučajevi, za koje je ona vojnim zakonom predviđena.

Član 30.

Stan je srpskog građanina nepovredan.

Pretnos stana može vršiti samo nadležna vlast i to u slučajevima zakonom predviđenim i po propisima zakona.

U svakom slučaju se dotičnom građaninu mora odmah na mestu dati pismeni akat o tom: je li što i šta poimence nađeno u njegovu stanu, ko je, po čijem nalogu i zašto vršio pretnos.

Član 31.

Svojina je nepovredna, ma kakve prirode bila.

Samo u slučajevima državne ili druge javne potrebe može se srpskom građaninu ograničiti ili oduzeti pravo svojine, ali n tada se to može činiti samo po odredbama zakona i po prethodnoj naknadi.

Član 32.

Kazna konfiskacije ne može se ustanoviti. Ali se stvari kojima je krivica kakva učinjena mogu oduzeti.

Član 33.

Sloboda je savesti neograničena. Sve su priznate vere pod zaštitom zakona, u koliko vršenje njihovih obreda ne vređa javan red ili moral.

Zabranjuje se svaka radnja (proselitizam) protiv Državne Vere.

Srpski se građani ne mogu osloboditi građanskih i vojnih dužnosti, pozivajući se na propise svoje vere.

Član 34.

Iskazivanje i predavanje javnosti svojih misli svakom se građaninu srpskom ujemčava. Ograničenja u tome mogu se činiti samo zakonom; ali se censura ne može zavesti ni zakonom.

Član 35.

Nepovredna je tajna pisama i telegrafskih depeša, osim za vreme rata i u krivičnim istragama.

Zakon određuje koji organi državni i kako odgovaraju za povredu ove ustavne odredbe.

Član 36.

Srpski građani imaju pravo skupljati se, bez oružja, dogovora radi, u zborove prema zakonskim propisima. Za držanje zborova u zatvorenom prostoru dovoljna je samo prijava vlasti. Ali za zborove u otvorenom prostoru, koji se ne mogu držati bez prethodnog odobrenja, propisaće se naročite zakonske odredbe.

Član 37.

Srpski građani imaju pravo udruživati se u ciljevima, koji nisu protivni Ustavu i zakonima.

Član 38.

Srpski građani imaju pravo peticije.

Član 39.

Svaki srpski građanin ima pravo žaliti se protiv postupaka vlasti.

Ako vlast nađe da je žalba neosnovana, dužna je žalioca izvestiti u zakonom određenom roku rešenjem, u kome će izložiti iz kojih je zakonskih razloga odbila žalioca.

Ako u zakonom određenom roku vlast ne izda rešenje, smatra se da je žalioca odbila, i on tim samim dobiva pravo žalbe višoj nadležnoj vlasti.

Svaki srpski građanin ima pravo, neposredno i bez ičijeg odobrenja, tužiti sudu državne činovnike i organe samoupravne vlasti, ako su oni u svojem službenom radu povredili njegova prava.

Za ministre, sudije i vojnike pod zastavom važe u tom pogledu naročite ustavne ili zakonske odredbe.

Član 40.

Stranci u Srbiji uživaju zaštitu zemaljskih zakona, što se tiče ličnosti i imanja njihova; oni su dužni snositi kako vojne tako i sve druge terete državne, opštinske i drugih samoupravnih ustanova, u koliko nisu od toga oslobođeni međunarodnim ugovorima.

Član 41.

Politički se krivci ne mogu izdavati.

Član 42.

Kako se dobiva i gubi pravo srpskog građanstva, određuje se naročitim zakonom.

IV.

Narodno Predstavništvo

A. Opšte odredbe

Član 43.

Zakonodavnu vlast vrši Kralj sa Narodnim Predstavništvom.

Narodno Predstavništvo sastavljaju Narodna Skupština i Senat.

Izbori za Narodnu Skupštinu se vrše na dan 21 Maja, a izbori za Senat na dan 8. Septembra.

Niko ne može biti član i u Skupštini i u Senatu u isto vreme.

Svaki član Narodnog Predstavništva zastupa ceo narod.

Član 44.

Narodno se Predstavništvo saziva ukazom svake godine u redovan saziv u Prestonice Kraljevine Srbije najdalje do 1. oktobra.

Samo u slučaju rata Narodno Predstavništvo se može sazvati i izvan Prestonice.

Član 45.

I Skupština i Senat drže svoje sastanke i donose odluke svaki zasebno, osim slučajeva u kojima je ovim Ustavom zajednička radnja izrečno propisana.

Član 46.

Punomoćstva članova oba doma pregleda i overava opšta sednica Kasacionog Suda.

Član 47.

Pravo predlaganja zakona pripada i Kralju i Narodnom Predstavništvu. Vlada u ime Kralja podnosi zakonske predloge uvek najpre Narodnoj Skupštini.

I Vlada i članovi Narodnog Predstavništva imaju pravo povući natrag svoje predloge, pre no što je o njima doneta konačna odluka.

Član 48.

Nijedan zakon ne može se izdati, ukinuti, izmeniti, obustaviti ili protumačiti bilo počesno bilo u celini; niti se predlog zakonski može Kralju na potvrdu podneti, pre nego što ga Narodna Skupština i Senat pojedince i u celini većinom glasova usvoje.

Član 49.

Zakoni n zakonite naredbe, koji su zakonitim načinom obnarodovani, imaju obaveznu silu za sve građane i vlasti zemaljske. Osim samog Narodnog Predstavništva niko drugi nema prava rešavati; je li pri kakvom zakonu, koji je nadležno obnarodovan, i Narodno Predstavništvo sudelovalo načinom kako to ovaj Ustav propisuje.

Pri obnarodovanju zakona mora se kazati da ga je usvojilo Narodno Predstavništvo, a pri obnarodovanju uredaba i naredaba imenovati odredbe zakona, na kojima se osnivaju,

Član 50.

Pravo biračko za Narodnu Skupštinu ima svaki rođeni ili prirođeni srpski građanin, koji je navršio 21 godinu, koji plaća Državi 15 dinara neposredne poreze koje bilo vrste (ali bez ikakvih prireza) i koji nije presudom sudskom izgubio biračko pravo. Senatore imaju pravo birati svi oni koji imaju pravo birati i poslanike za Narodnu Skupštinu, ali plaćaju 45 dinara neposredne poreze, koje bilo vrste (bez ikakvih prireza), na godinu.

Da li ko po Ustavu i po zakonu ima biračka prava, rešavaju nadležni prvostepeni sudovi. Oni će voditi i nadzor o urednom sastavu biračkih spiskova i činiti u njima ispravke ili po žalbi ili kad sami kakve neispravnosti primete.

Koliku ko količinu poreze plaća dokazuje se poreskom knjižicom za poslednje tri godine.

Član 51.

Ne mogu ni birati ni izabrani biti oficiri i vojnici pod zastavom.

Član 52.

Izborni zakon određuje u kojim se slučajevima gubi biračko pravo.

Član 53.

Članovi Narodnoga Predstavništva, čim im budu punomoćstva overena, polažu ovu zakletvu: »Ja (ime i prezime) zaklinjem se jedinim Bogom, da ću Ustav verno čuvati i da ću pri savetovanju i glasanju samo opšte dobro Kralja i Naroda u vidu imati. I kako ovo ispunio budem, tako mi Bog pomogao i ovoga i onoga sveta.«

Ovu zakletvu narodni predstavnici polažu pred sveštenikom u sednici, i ostavljaju je i napisanu na čuvanje u arhive Narodnog Predstavništva.

Član 54.

Narodna Skupština za svaki saziv bira iz svoje sredine predsednika i dva potpredsednika, kao i potrebni broj sekretara. Predsednika i dva potpredsednika Senata postavlja Kralj za celu periodu. Sekretare Senata bira sam Senat za svaki saziv iz svoje sredine.

Član 55.

Oba doma mogu rešavati kako o svom konstituisanju, tako i o svima drugim pitanjima, samo ako je u sednici više od polovine celokupnoga Ustavom određenoga broja njihovih članova. Za punovažne zaključke, izuzev slučajeve za koje je Ustavom drukčije naređeno, potrebna je većina glasova prisutnih članova. Kad se glasovi podele na jednako, smatra se da je predmet odbačen.

Glas se može dati samo lično.

Član 56.

Kad bilo Senat bilo Skupština kakav predlog odbaci, on im se ne može više podnositi za vreme istoga saziva.

Član 57.

Oba doma imaju pravo istrage u izbornim i čisto administrativnim pitanjima. Svaki član oba doma ima pravo upravljati ministrima pitanja i interpelacije. Ministri su dužni na njih odgovoriti u toku istoga saziva.

Član 58.

Svaki ima pravo upraviti molbe n žalbe pismeno na oba doma. U Skupštini i u Senatu imaju pravo govoriti samo njihovi članovi, ministri i vladini poverenici. Ni Skupština ni Senat ne mogu primati ni deputacije ni pojedince, niti dopustiti da ko drugi u njihovoj sredini govori, osim gore pomenutih lica.

Član 59.

Niko i nikad ne može uzeti na odgovor člana ma kog doma za iskazano mišljenje ili za glas dat u Narodnom Predstavništvu.

Za vreme mandata ni jedan član oba doma niti može biti uziman na odgovor, niti za kakvu bilo krivicu u pritvor stavljen, pre no što to odobri onaj dom kojemu je on član.

Od ovoga se izuzima slučaj kad je skupštinar ili senator uhvaćen na samome delu u krivici koja za sobom povlači pritvor. Ali i u tom slučaju dotični se dom izveštava n on odlučuje, hoće li se istraga nastaviti ili prekinuti.

Član 60.

I Skupštini i Senatu pripada isključivo pravo, da u svojoj sredini održavaju red preko svojih predsedništava.

Nikakva oružana sila bez poziva predsedništva ne može ući u zgrade ili u dvorišta Narodnoga Predstavništva.

Niko oružan ne sme u zgrade Narodnoga Predstavništva ući, osim lica koja oružje po propisu nose a u Narodno Predstavništvo dolaze po poslu samoga Narodnog Predstavništva.

Član 61.

Oba doma stoje u neposrednoj vezi samo sa ministrima.

Član 62.

Predlog koji jedan dom usvoji šalje se na dalji rad drugome domu. Ako ga i drugi dom u celini bez ikakve izmene usvoji, Narodno je Predstavništvo predlog usvojilo.

Ako li pak jedan dom učini kakve izmene u predlogu, koji je drugi dom usvojio i njemu poslao, predlog se s tim izmenama vraća onome domu koji ga je prvo pretresao. Ako on ostane pri svome prvom rešenju, predlog se vraća na drugo i poslednje rešavanje onome domu, koji ga je drugi po redu pretresao.

Ne bude li ni tada usvojen, predlog se smatra kao odbačen i u istom se sazivu ne može više ni jednom domu podnositi.

Predlog, odbačen u načelu u kome bilo domu, ne može se ni drugome domu u toku istoga saziva podnositi.

Budžet rešava konačno Narodna Skupština pri drugom pretresu, ako bi ga Senat posle prvog skupštinskog pretresa u čem izmenio.

Član 63.

Za vreme trajanja rada u Narodnom Predstavništvu članovi oba doma imaju po petnaest dinara dnevnice. Predsednici Senata i Skupštine imaju sem toga i po 5000 dinara godišnjega dodatka.

Član 64.

Poslovnici za oba doma izradiće se naročitim zakonom.

B.

Narodna Skupština

Član 65.

Narodnu Skupštinu sastavljaju narodni poslanici, koje narod slobodno bira po odredbama ovoga Ustava i izbornoga zakona.

Narodnih poslanika ima 130.

Beograd bira dva poslanika, a okružne varoši, kao i opštine takovska i dobrinjska, po jednog. Ostali broj biraju okruzi po okružnim listama prema srazmeri svoga stanovništva. U svakoj okružnoj listi mora biti jedan kandidat, koji je svršio fakultet u Srbiji ili na strani. Zakonom se propisuju bliže odredbe.

Član 66.

Biranje je poslanika neposredno, a glasanje je tajno.

Član 67.

Može biti izabran za poslanika u Narodnoj Skupštini:

- a) koji je rođeni ili prirođeni srpski građanin;
- b) koji uživa sva građanska i politička prava;
- v) koji je navršio 30 godina;
- g) koji stalno živi u Srbiji;
- d) koji zna čitati i pisati;
- e) koji Državi plaća godišnje najmanje 60 din. neposredne poreze. Koliko ko plaća na godinu poreze, dokazuje se poreskim knjižicama za poslednje tri godine.

Ali advokati i svi oni koji su svršili fakultet u Srbiji ili na strani, mogu biti birani i ako plaćaju 30 dinara godišnje neposredne poreze.

Član 68.

Ne mogu biti poslanici u Narodnoj Skupštini:

- a) koji sami biračkog prava nemaju, ili ga vršiti ne mogu;
- b) aktivni činovnici, sem članova Kasacionog Suda, Predsednika i članova Glavne Kontrole, Predsednika Apelacionog Suda, Profesora Velike i srednjih škola, Upravnika Monopola, Bibliotekara Narodne Biblioteke, lekara, ižinjera i onih činovnika na raspoloženju ili u pensiji, koji su svršili fakultet;
- v) Predsednici opština;
- g) Sveštenici oba reda.

Član 69.

Poslanički mandat traje četiri godine.

Poslanički mandat gubi onaj poslanik, koji za trajanja mandata dobije plaćenu državnu ili od države zavisnu službu, stalnu ili privremenu, kao i onaj koji za to vreme, ako je činovnik, bude unapređen.

Koji ovim načinom izgubi mandat može biti ponova biran, ako to dopušta njegov novi položaj.

V.
Senat

Član 70.

Prestolonaslednik, kad postane punoletan, Arhiepiskop Beogradski i Episkop Niški po pravu su članovi Senata.

Sem njih Senat sastavljaju:

- a) trideset članova, koje Kralj imenuje na ceo život;
- b) osamnaest članova, od kojih Beograd bira jednog, a sedamnaest ostali izborni okruzi, koje će izborni zakon odrediti.

Svi članovi Senata polažu zakletvu kao i Narodni Poslanici.

Član 71.

Mandat izabranih članova Senata traje šest godina. Biranje je senatora neposredno, glasanje je tajno.

Član 72.

Može biti postavljen ili izabran za senatora:

- a) koji je rođeni ili prirođeni srpski građanin;
- b) koji uživa sva građanska i politička prava;
- v) koji stalno živi u Srbiji;
- g) koji je navršio 40 godina;
- d) koji plaća Državi godišnje najmanje 200 din. neposredne poreze, što se dokazuje poreskim knjižicama za poslednje tri godine.

Ne moraju imati ovu pogodbu plaćanja poreze: građani, koji su bili predsednici ili potpredsednici Narodne Skupštine; đenerali u pensiji ili u ostavci; pređašnji ministri, savetnici, izvanredni poslanici i diplomatski agenti.

Član 73.

Ne mogu biti senatori aktivni činovnici, izuzev izvanrednih poslanika i diplomatskih agenata kao i sviju onih koji prema čl. 68. Ustava mogu biti birani za poslanike u Narodnoj Skupštini.

Oficiri pod zastavom ne mogu biti birani za članove Senata. Isto tako ne mogu biti ni naimenovani, osim đenerala u broju najviše do četiri.

Sveštenici oba reda mogu biti birani u Senat.

Član 74.

Činovník koji je senator, ne može biti pensionisan bez svoga pristanka, do navršene sedamdesete godine, sem ako je navršio 40 godina državne službe ili je tako oboleo da ne može vršiti svoju službu.

Član 75.

Senat se saziva u isti mah kad i Narodna Skupština, i prestaje raditi kad i ona.

Senat se nikad ne raspušta.

V.

Ministri

Član 76.

Na vrhu Državne Uprave, neposredno pod Kraljem, stoje ministri. Kralj imenuje jednoga od njih za predsednika, koji može biti i bez portfelja.

Stupajući u dužnost, ministri polažu pred Kraljem zakletvu, da će biti verni Kralju, i da će savesno vršiti ustavne n zakonske odredbe.

Član 77.

Nijedan član Kraljevskog Doma ne može biti ministar.

Član 78.

Ministri imaju pristupa u oba doma Narodnog Predstavništva. Oba su doma dužna saslušati ih, kad god to zatraže.

Ministri ne mogu biti poslanici u Narodnoj Skupštini, niti putem narodnog izbora postati senatori.

Kad poslanik Narodne Skupštine ili senator koga je narod izabrao postane ministar, gubi svoj mandat.

Član 79.

Ministri su za svoja dela odgovorni Kralju i Narodnom Predstavništvu.

Pismena ili usmena naredba Kraljeva ne može ni u kojem slučaju zakloniti ministra od odgovornosti.

Član 80.

Kralj i Narodno Predstavništvo imaju prava optužiti ministra:

a) za izdaju Zemlje i Vladaoca;

b) za povredu Ustava i ustavnih prava srpskih građana;

v) za primanje mita;

g) za povredu zakona u slučajevima naročito određenim u zakonu o ministarskoj odgovornosti.

Ove krivice zastarevaju pet godina po navršenom delu.

Član 81.

Predlog za optužbu ministra ne može se uzeti u postupak ako ga nisu potpisali najmanje 20 članova Narodne Skupštine.

Da se ministar optuži potrebno je da je glasalo za to dve trećine od celokupnoga broja poslanika.

Optužba ministra, jednom odbačena, ne može se više ponoviti za isto delo.

Ministrima sudi Senat.

Posebne odredbe o ministarskoj odgovornosti utvrdiće se naročitim zakonom.

Član 82.

Bez pristanka Narodne Skupštine Kralj ne može ni amnestirati, ni oprostiti, ni smanjiti kaznu osuđenom ministru, niti istragu nad njim prekinuti i osudu sprečiti.

VI.

Državni Savet

Član 83.

Državni Savet sastavlja 15 članova, koje Kralj imenuje između naimenovanih članova Senata.

Član 84.

Državni savetnici ulaze u red ostalih državnih činovnika. Ali državni savetnici ne mogu biti protiv svoje volje uklonjeni sa svojih mesta, ni prevedeni u druga zvanja državne službe. Oni se stavljaju u pensiju kad navrše 70 godina života. Inače mogu biti stavljeni u pensiju ako su navršili 40 godina državne službe ili ako su tako onemogućili da ne mogu više vršiti svoju dužnost ili ako to sami zatraže.

Ako državni savetnik postane ministar, njegovo se mesto u Savetu ne popunjava, a kad prestane biti ministar on se vraća na svoje mesto u Savet.

Samo u slučaju kad bi u Savetu ostao manji broj članova, od broja koji Zakon o Poslovnom Redu u Državnom Savetu utvrđuje za donošenje punovažnih odluka, popunjava se odmah toliko mesta, koliko je potrebno te da Savet može raditi.

Plata je savetnicima na godinu 10.000 din. Dodatak predsedniku Saveta je 4.000 din. godišnje.

Član 85.

Državni Savet ima ove dužnosti:

- 1) da rasmatra i rešava po žalbama protiv Ukaza, kojima se vređaju zakona privatna prava. Glavna Kontrola ima pravo da se žali u ime Države, ako je Ukazom kakav državni materijalni interes povređen u korist pojedinaca.
- 2) da rasmatra i rešava žalbe protiv ministarskih rešenja u predmetima administrativnog spora. Ovakva rešenja Državnog Saveta obavezna su za ministra.
- 3) da rasmatra i rešava po žalbama protiv ministarskih rešenja, donesenih po predmetima za koje ministar nije po zakonu nadležan, ili koji prelaze krug njegove zakonom određene vlasti. Ova su rešenja obavezna za ministra.
- 4) da rešava konačno o nadležnosti u slučaju sukoba između administrativnih vlasti.
- 5) da rešava o prirezima za potrebe okruga, srezova i opština, ako prirezi prelaze sumu, koju sama upravna vlast po zakonu odobrava. Isto tako i o zaduživanju okruga, srezova i opština.
- 6) da odobrava prodaju i u opšte otuđivanje nepokretnih dobara okružnih, sreskih i opštinskih.
- 7) da rešava o rashodovanju onih suma za koje bi se pokazalo da se nemaju od kuda naplatiti.

8) da odobrava poravnanja između Države i pojedinih lica, koja bi se po državne interese kao korisna pokazala.

9) da rešava da li po zakonu ima mesta zauzimanju nepokretnih dobara za opšte-narodnu potrebu.

10) da odobrava izuzetno stupanje u srpsko građanstvo.

11) da odobrava delimične izdatke iz opšteg kredita, određenoga budžetom za vanredne potrebe, kao i delimično upotrebljavanje kredita, određenoga na građevine, u koliko bi izdatak u pojedinim slučajevima bio veći od sume kojom ministar može po zakonu sam raspolagati.

12) da vrši poslove, koji bi mu raznim zakonima određeni bili.

Član 86.

Poslovni red u Državnom Savetu određiće se osobenim zakonom.

VII.

Sudska vlast

Član 87.

Pravda se izriče no zakonu, a u ime Kralja.

U izricanju pravde sudovi su nezavisni.

Naročitim zakonom uređuje se ustrojstvo sudova po načelu nezavisnosti sudske i nekretnosti sudija.

Nikakav sud ni sudsko uređenje ili nadležnost ne mogu se ni ustanoviti, ni izmeniti, ni ukinuti drukčije sem zakonom.

Prekidanja istrage i suđenja u toku (abolucije) kod nepolitičkih krivica ne može biti.

VIII.

Državne finansije

Član 88.

Svaki srpski građanin plaća Državi porezu.

Niko se ne može osloboditi poreze sem slučajeva zakonom predviđenih.

Kralj i članovi Kraljevskog Doma ne plaćaju nikakve poreze.

Član 89.

Nikakva pensija, milostinja, ili nagrada ne može se dati iz državne kase, ako nije na zakonu osnovana.

Član 90.

Svake godine Narodno Predstavništvo odobrava Državni Budžet, koji vredi samo za godinu dana.

Budžet se mora podnositi Narodnoj Skupštini u samom početku njenoga rada. Zajedno s Budžetom podnosi se svagda Završni Račun posljednje zaključene budžetske godine. Svi prihodi i rashodi državni moraju ući i u Budžet i u Završni Račun.

Bez odobrenja Narodnog Predstavništva ne može se nikakva državna poreza niti kakav državni preiz ustanoviti ili izmeniti.

Isto se tako ne mogu bez odobrenja Narodnog Predstavništva uštede jedne budžetske partije ili godine upotrebiti na podmirenje potreba druge budžetske partije ili godine.

Pošto se u Skupštini pretrese i usvoji, Budžet se podnosi Senatu.

Član 91.

Pozicije rashoda u podnesenom Budžetu ne može Narodno Predstavništvo povećavati.

Član 92.

Narodno Predstavništvo ne može odbaciti Budžet u načelu niti izbrisati iz budžeta izdatke, koji su na osnovu zakona u Budžet stavljeni.

Član 93.

Kad se desi da Narodno Predstavništvo ne utvrdi Budžet pre početka računске godine, ono mora dati odobrenje za dalje vršenje prošlogodišnjeg Budžeta, sve dokle se nov Budžet ne odobri.

Ako li je Narodna Skupština raspuštena ili odložena pre nego je Budžet svršila, Kralj može Ukazom, koji premapotpisuju svi ministri, a po odobrenju Državnog Saveta, narediti vršenje prošlogodišnjeg Budžeta do sastanka Narodnog Predstavništva, a najdalje za godinu dana.

Član 94.

Bez pristanka Narodnog Predstavništva ne može se Država zadužiti.

Vlada je dužna podneti Narodnom Predstavništvu detaljni izveštaj o tome, kako su finansijski ugovori zaključeni i ostvareni i tražiti od Narodnog Predstavništva za njih razrešnicu.

Tačnost ovog izveštaja overava Glavna Kontrola.

Član 95.

Državno se imanje može otuđiti, opteretiti, ili mu se prihod založiti samo zakonom.

Od državnog imanja razlikuje se Kraljevo privatno imanje, kojim Kralj raspolaže.

[uredi]IX. Glavna Kontrola

Član 96.

Za pregled sviju državnih, okružnih, sreskih, opštinskih i depozitnih izdataka i računa bez izuzetka postoji Glavna Kontrola, koja je i računski sud.

Zakonom se propisuje ustrojstvo Glavne Kontrole po načelu samostalnosti.

X.

Opštine

Član 97.

Opštine u svojim čisto unutaršnjim poslovima uređuju se po načelu samoupravnom.

Granice njihove samouprave postaviće se zakonom.

XI.

Veroispovedi

Član 98.

Sve crkvene vlasti u Kraljevini stoje pod vrhovnim nadzorom Ministra Crkvenih Poslova.

Naročiti zakon, po saslušanju Arhijerejskoga Sabora, propisuje uređenje crkvenih vlasti.

Sve strane veroispovedi samo u unutarnjem svome uređenju upravljaju se po zakonima svojih vera, a u svemu ostalom podleže nadzoru Ministra Crkvenih Poslova.

Nikakva prepiska između Crkvenih vlasti tuđinskih veroispovedi u Kraljevini sa drugim vlastima u inostranstvu nije dopuštena bez odobrenja Ministra Crkvenih Poslova, i nikakav akt koji je proizašao od tuđinskih vlasti ne sme se u Kraljevini objaviti bez odobrenja Ministra Crkvenih Poslova.

XII.

Dobrotvorni zavodi

Član 99.

Fondovi i imanja dobrotvornih ili privatnih prosvetnih zavoda, osnovanih na kojim bilo zakonima zemaljskim, ne mogu se nikad ni na što drugo upotrebiti do na ono čemu su namenjeni.

Naročitim zakonom propisuje se kako se postupa, kad bude nastupila nemogućnost da se fondovi upotrebe na ono za šta su namenjeni, kao što se određuje i nadzor državnih vlasti nad svima zavodima ovoga reda.

XIII.

Vojska

Član 100.

Svaki je Srbin dužan služiti u vojsci. Zakon propisuje kad se od te službe srpski građanin oslobodjava.

Član 101.

Rok vojne službe, broj vojske kako u kadru tako i u pozivima, činovi i zvanja u vojsci i načini kako se oni dobivaju i gube, kao i ustrojstvo vojske u opšte propisuju se naročitim zakonom.

Formacija vojske određuje se Kraljevom uredbom.

Član 102.

Vojnicima pod zastavom sude za njihova krivična dela vojni sudovi po odredbama vojno-sudskih zakona.

XIV.

Zaključak

Član 103.

Naređenja ovoga Ustava mogu se ukinuti, izmeniti ili protumačiti istim putem koji je ovaj Ustav propisao za ostale zakone, samo što je za takve odluke potrebno da su glasale dve trećine od celokupnog broja Ustavom određenih članova u oba doma.

Ali naređenja koja se tiču odeljka I (Oblik vladavine, Državna vera i Državna oblast) i III (Ustavna prava srpskih građana) ne mogu se ukidati ni menjati ako nije Narodna Skupština uzela za to inicijativu, i ako u Skupštini nije tri četvrtine od celokupnoga broja poslanika za to glasalo.

A naređenja u odeljku II (Kralj) mogu se promeniti gore označenim načinom samo po inicijativi Kraljevoj.

Član 104.

Svi sadašnji zakoni važiće i dalje dok se ne izmene zakonodavnim putem koji je ovim Ustavom propisan.

Ali ona naređenja zakonska, koja bi se s izrečnim naređenjima ovoga Ustava kosila, prestaju važiti čim ovaj Ustav stupi u život.

Svi dosadašnji članovi Državnoga Saveta stavljaju se na raspoloženje, čim ovaj Ustav stupi u život.

Član 105.

Gde god ovaj Ustav predviđa da se što zakonom uredi, zakoni se o tome moraju doneti u prvoj četvorogodišnjoj periodu Narodnoga Predstavništva. Po tom će se i sve ostalo zakonodavstvo dovesti u saglasnost sa načelima utvrđenim u ovom Ustavu.

Član 106.

Kraljem naimenovani članovi Senata izradiće odmah za prve izbore po ovom Ustavu privremeni izborni zakon, kao i privremeni poslovni red za prvi saziv oba doma. Za prve izbore Narodne Skupštine i Senata dan izbora će utvrditi privremeni izborni zakon. Mandat dobiven na tim izborima vredi za poslanike Narodne Skupštine do 21 maja 1905, a za senatore do 8 septembra 1907.

Član 107.

Ovaj Ustav stupa u Život kad ga Kralj potpiše, a obaveznu silu dobiva kad se obnaroduje.

Dano u Našem Kraljevom Dvoru na dan 6 Aprila 1901 godine u Beogradu.

Aleksandar s. r.